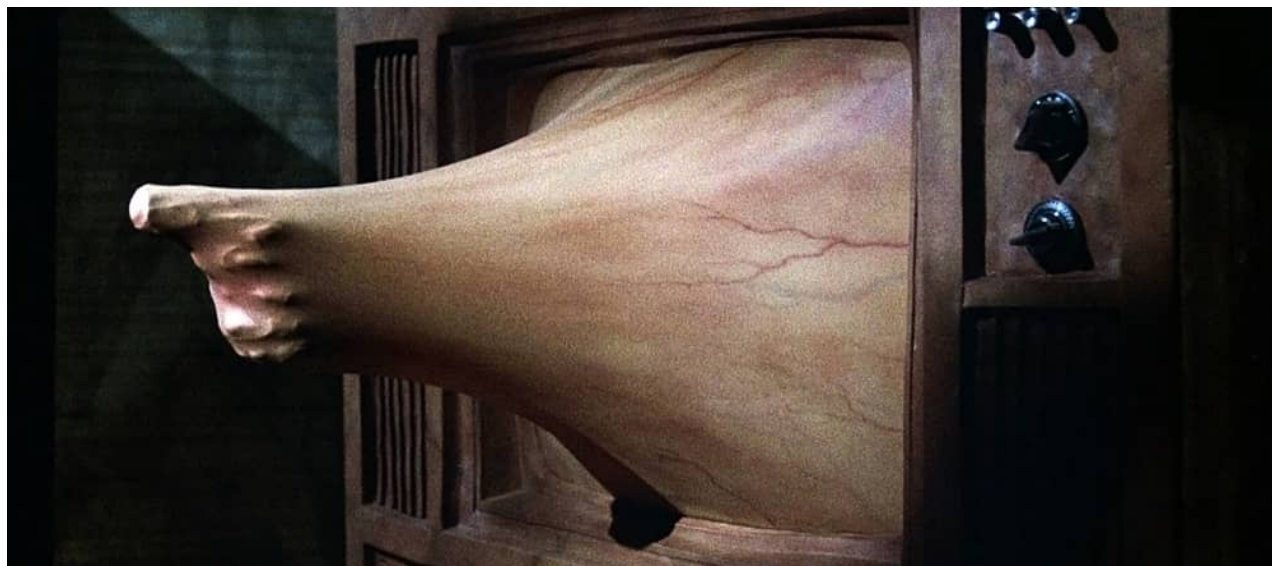

Capítol pilot: la fabulosa caixa de varietats

 www.quaderndelesidees.press/capitol-pilot-la-fabulosa-caixa-de-varietats/

6 d'octubre del 2025

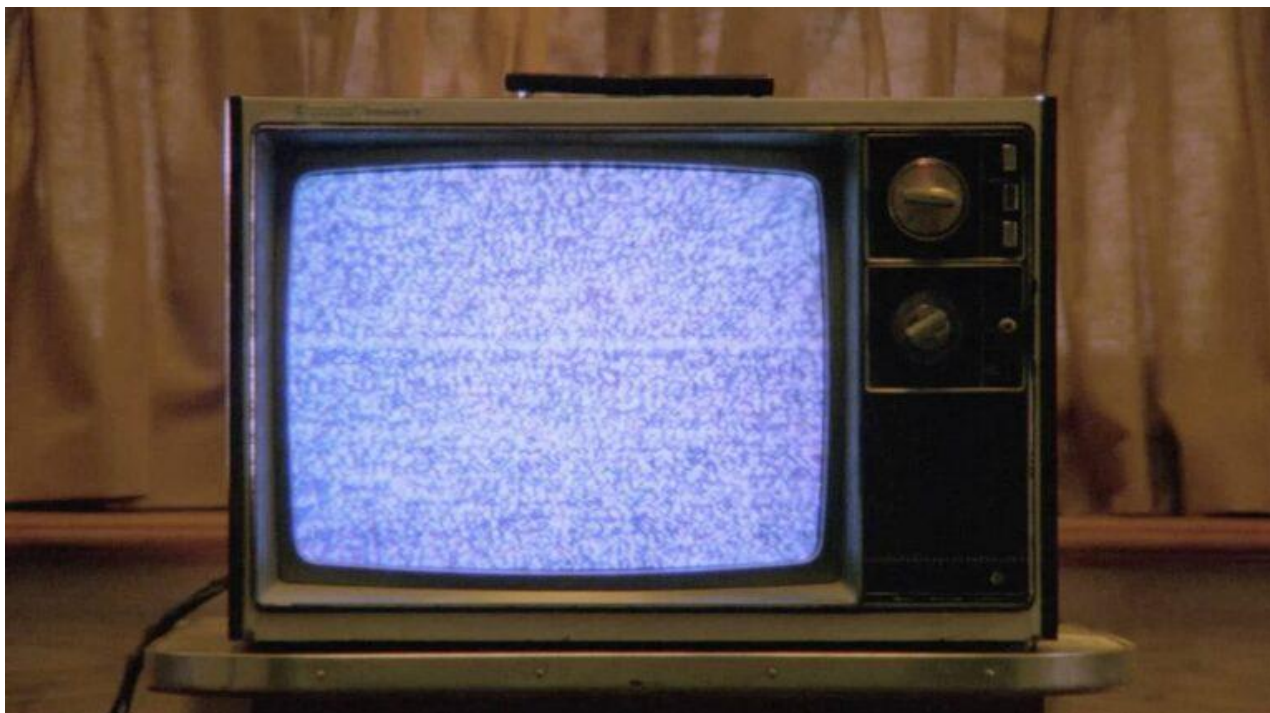

Temps de lectura: 3 minuts

Fèlix Edo Tena

El 1948 es va realitzar la primera programació d'una xarxa comercial de televisió. Va ser als Estats Units i la novetat havia de provocar, en la dècada següent, una crisi enorme a qui tenia, fins aleshores, el monopoli del llenguatge audiovisual: el cinema, projectat en la gran pantalla. Des d'aleshores el públic ja disposava de dos espais diferents on triar per a consumir productes audiovisuals, cosa que va suposar, a més a més, una reestructuració de la indústria.

La irrupció de la TV va ser la primera de les diverses crisis de competència esdevingudes al cinema. La del vídeo domèstic, la d'Internet o la de les plataformes vindrien després. Tot i que cal esmentar que tant la televisió com els altres mitjans posteriors han tingut una relació molt estreta amb el cinema; no debades hi ha hagut un traspàs de professionals d'un mitjà a l'altre, referències creuades i col·laboracions diverses.

Fotograma de la sèrie *Twin Peaks*, creada per David Lynch i Mark Frost.

Al mateix temps, les filiacions que alimenten el món de l'audiovisual són molt més complexes. D'entrada, en la seua gènesi, el cinema primer i la televisió després van rebre moltes influències d'altres llenguatges culturals. Podem esmentar-ne uns quants: el cabaret, el teatre, la ràdio, el còmic, la publicitat i, per descomptat, la novel·la —la novel·la fulletonesca del segle XIX, s'entén, aquelles novel·les per entregues protagonitzades pels mateixos personatges. Quant a això, no cal ser molt llest per a deduir que les grans sèries de televisió tenen molts vincles en comú amb la novel·la, sobretot pel que fa a l'estructura per capítols i a la capacitat de desenvolupament dels personatges a través de les diverses entregues. De fet, en lloc de «sèrie» seria més exacte parlar de «telenovel·la».

Ara bé, no tot han estat sèries a la televisió. Al llarg dels anys, s'han creat molts formats catòdics. Així, tenim la sèrie, però també la minisèrie, els monòlegs, els concursos, la publicitat, les entrevistes, els noticiaris, els esquetsos, les actuacions musicals, etc. Tots aquests espais formen el que s'anomena una «graella de programació», associada normalment a una cadena, i converteixen la televisió en una enorme i fabulosa caixa de varietats culturals.

Finalment, cal destacar el factor sociològic. A partir del model dels Estats Units es va començar a fer televisió a altres països, i això va provocar que la cultura de masses, amb tot el que això significa (consumisme, transmissió d'ideologia, etc.), arribés arreu del món. Els ciutadans van passar a ser una gran audiència, primer molt uniforme, i cada vegada més compartimentada segons els nínxols de mercat. De retruc, però, cada país o àmbit cultural tenia a la seva disposició un mitjà fabulós per a transmetre les coordenades de la seva història o substrat cultural.

Fotograma del film *Videodrome*, de David Cronenberg.

Per tot plegat, en aquest editorial, que seria com una espècie de capítol pilot d'una sèrie dedicada a la cultura televisiva, proposem articles que ens parlen de xous televisius de qualsevol època o nacionalitat. Som plenament conscients que el propòsit resulta massa ambiciós, però també alberguem la idea d'intentar posar una mica d'ordre a una història que ha estat eminentment policèntrica. El segle XX, i molt més el XXI, és un moment històric d'una complexitat semiòtica sense precedents per la multiplicació de llenguatges i de vehicles de transmissió cultural, en un nivell de simbiosi i hibridació inimaginable en una altra època. I la televisió és un espai ideal per a comprendre-ho. En aquest context, qualsevol intent de sistematització ha de ser sospitos i ingenu, però també pot ajudar a fer-nos una idea del que hi ha. Per això, conscients d'aquesta contradicció, en els treballs presentats serà molt important fixar-se en quines són les coordenades d'espai i de temps en les quals s'ha forjat el programa televisiu elegit. En altres mots, s'imposa una lectura que xifre la fórmula de l'originalitat en elements tan dispars com: quina relació té el xou amb la tradició cultural en què sorgeix?, o com representa l'actualitat del seu present?

Comptat i debatut: qui va dir que la televisió no és cultura?

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre un butlletí amb els nous articles que publiquem envia'ns el teu correu electrònic i et subscriuràs a la Newsletter de Quadern.

Quadern de les ideesCapital Natural

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avis legal i política de privacitat](#).

[Fèlix Edo Tena](#)

Fèlix Edo Tena (1981) prové de Vilafranca (Els Ports). Es guanya les garrofes fent de professor en un institut públic, on ensenya als adolescents a llegir llibres, escoltar músiques i mirar pel·lícules. Escriu sobre literatura, música i cinema a revistes com Debats o Serra d'Or. De la vida a Internet [...]

[Llegir més](#)